

Ryszard Kornijów, prof. dr hab.
Morski Instytut Rybacki - Państwowy Instytut Badawczy
Zakład Oceanografii Rybackiej i Ekologii Morza
Ul. H. Kołłątaja 1, 81-332 Gdynia
tel. +48 (0) 58 73 56 340
e-mail: rkornijow@mir.gdynia.pl

Ocena dorobku i osiągnięcia naukowego dr Pawła Napiórkowskiego, w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk biologicznych

Podstawa wykonania recenzji

Formalną podstawą wykonania opinii było pismo z dnia 16 marca 2018 r., sporządzone przez prof. dr hab. Wenera Ulricha, Dziekana Wydz. Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, w związku z postępowaniem habilitacyjnym **dr Pawła Napiórkowskiego**, wszczętym w dniu 5 marca 2018 r. przez Centralną Komisję ds. Spraw Stopni i Tytułów.

Ocena osiągnięcia naukowego

Na osiągnięcie naukowe Dr Pawła Napiórkowskiego, zatytułowane „**Wpływ zmieniających się warunków hydrologicznych na różnorodność zooplanktonu starorzeczy antropogenicznie przekształconej rzeki na przykładzie dolnej Wisły**” składa się cykl pięciu oryginalnych, powiązanych tematycznie rozpraw, opublikowanych w latach 2007-2017:

1. Dembowska E., Napiórkowski P., 2015, A case study of the planktonic communities in two hydrologically different oxbow lakes (Vistula River, Central Poland), *Journal of Limnology* 74 (2): 346-357, [MNiSW: 25pkt.] [IF-1.725; IF_{5year} - 1.645]
2. Napiórkowski P., 2009, Influence of hydrological conditions on zooplankton of oxbow lakes (old riverbeds) of the Lower Vistula River in the city of Toruń. *Limnological Papers* 4: 55-67. [MNiSW: 2pkt.]
3. Napiórkowski P., Napiórkowska T., 2017. Limnophase versus potamophase: how hydrological connectivity affects the zooplankton community in an oxbow lake (Vistula River, Poland). *Annales de Limnologie, International Journal of Limnology* 53:143-151. [MNiSW: 20pkt] [IF- 1.161; IF_{5year} - 1.427]
4. Napiórkowski P., Napiórkowska T., 2014. The impact of catastrophic flooding on zooplankton. *Polish Journal of Environmental Studies*, Vol. 23, No. 2: 101-109, [MNiSW: 15pkt.] [IF-0.871; IF_{5year} - 0.888]
5. Napiórkowski P., Napiórkowska T., 2017. The impact of climate-related extremely low river levels on zooplankton in two oxbow lakes of a temperate river (the lower Vistula, Poland). *International Journal of Global Warming*. [MNiSW : 15pkt] [IF-0.660; IF_{5year} - 0.944]

Habilitant jest jedynym autorem jednej publikacji, w trzech jest pierwszym autorem i w jednej drugim. W trzech publikacjach wieloautorskich Jego udział wynosi po 95% , w jednej 50%, co sugeruje istotny, zazwyczaj wiodący udział Autora w ich przygotowaniu. Wskazują na to także przedłożone oświadczenia współautorów.

Z wyjątkiem drugiej publikacji pozostałe zostały opublikowane w czasopismach znajdujących się na liście *Journal Citation Reports (JCR)*, z liczbą punktów na liście A MNiSW od 15 do 25. Sumaryczny 5-letni *Impact Factor* osiągnięcia naukowego wynosi 4.9, a łączna liczba punktów MNiSW wynosi 77. Wyniki te mieszczą się w dolnym zakresie średnich z jakimi dotychczas się spotykałem oceniając inne rozprawy habilitacyjne.

Prace wchodzące w skład osiągnięcia były cytowane dotychczas 5 razy (bez autocytacji; *WoS, Core Collection*, data wglądu: 29 marca 2018). Nie jest to znaczna liczba, ale też publikacje ukazały się stosunkowo niedawno.

Prace cząstkowe zostały opatrzone Autoreferatem, napisanym klarownie i dobrą polszczyzną, co bynajmniej nie jest często spotykane. Niestety zawiera źle podane odnośniki do publikacji. Poniżej przykłady (pod wzmiankowanymi numerami nie ma podawanych przez Autora prac):

- „Część wniosków z prowadzonych badań przedstawiliśmy w artykule (Załącznik 3a, pkt. III, M, str.: 29 pkt. 11)” na str. 38.”
- „Obserwacje podsumowałem posterem na konferencji Shallow Lakes w Blossin pod Berlinem w 1998 roku (Załącznik 3a, pkt. III, B, str. 15: pkt. 3)”.
- Temu zagadnieniu został poświęcony rozdział w monografii (Załącznik 3a, pkt. II, D, str. 9: pkt. 12) i publikacja (Załącznik 3a, pkt. II, D, str. 10: pkt. 14)”.

Autoreferat zawiera też inne potknięcia. W tytule opracowania zamiast sformułowania „**antropologicznie**” powinno być użyte słowo „**antropogenicznie**”.

We wprowadzeniu trafiłem na sformułowanie, które może świadczyć o słabym opanowaniu niektórych terminów z zakresu ekologii ogólnej (str. 17; podkreślenie moje):

„Powódź niszczy nisze ekologiczne wykorzystywane przez organizmy zooplanktonowe...”.

W zdaniu tym Autor ewidentnie błędnie utożsamia pojęcia nisza i siedlisko. Można by to przypisać przejęzyczeniu, jednak w publikacjach nr 3 i 5 (str. 3) popełnia ten sam błąd. W publikacji 5 (str. 3) pisze: „macrophytes [...] by creating ecological niches [...] may increase zooplankton richness”, natomiast w 3 (str. 144): „Macrophytes are known to develop more rapidly during limnophase, creating many ecological niches”.

Głównymi celami prac składających się na osiągnięcie było poznanie mechanizmów kształtowania różnorodności biologicznej zooplanktonu:

1. W dolnej Wiśle i starorzeczach różniących się stopniem izolacji przy średnich stanach wody w rzece.
2. Starorzeczy pod wpływem zmieniającego się poziomu wody w Wiśle
3. W warunkach ekstremalnie wysokich i niskich stanów wody

Wszystkie te cele zostały w osiągnięciu zrealizowane. Habilitant wykazał w szczególności:

1. Istotny wpływ warunków hydrologicznych panujących w Wiśle na skład zooplanktonu starorzeczy.
2. Zależność pomiędzy stopniem izolacji starorzecza od koryta rzeki, a także tempem wymiany wody w starorzeczach a składem zooplanktonu.
3. Zróżnicowany wpływ wysokich stanów wody na zespoły zooplanktonu – destrukcyjny na skorupiaki i znikomy na wrotki.
4. Niekorzystny wpływ zbyt niskich stanów wody na zooplankton starorzeczy.

Dr Napiórkowski potwierdził w odniesieniu do rzek - jak się wydaje powszechnie obowiązującą w przyrodzie regułę - według której różnorodności biologicznej sprzyjają niewielkie zakłócenia środowiskowe, natomiast destrukcyjnie wpływają na nią zakłócenia silne.

Nadrzędną rolę w kształtowaniu różnorodności Kandydat przypisuje (zgodnie z literaturą) zakłóceniom hydrologicznym. Podczas lektury publikacji składających się na osiągnięcie, czułem pewien niedosyt spowodowany tym, że Autor nie zwrócił uwagi inne czynniki, poza hydrologicznymi, np. związane z interakcjami troficznymi (rola drapieżników kręgowych i bezkręgowych), a także paratrophicznymi (np. oddziaływania konkurencyjne), które szczególnie w płytkich zbiornikach mogą mieć znaczenie dla kształtowania różnorodności zespołów zarówno fito- jak zooplanktonowych. Sam zresztą Autor pisał o tym we wstępie do Autoreferatu: „Zdecydowanie mniej badań poświęcono roli zooplanktonu w łańcuchu troficznym starorzeczy, m. in. w starorzecza rzeki Parany, Dunaju czy Murray (Segovia i in., 2015; Keckeis i in., 2003; Kattel i in. 2012)”. Można z dużym prawdopodobieństwem zakładać, że np. szczególnie w limnofazie do znacznych zmian w składzie zooplanktonu dochodzi w efekcie żerowania przez drapieżniki bezkręgowce i ryby planktonożerne. Tym bardziej, że starorzecza w okresie wiosennym (przy wysokich stanach wody rzecznej wlewaniu się jej do starorzecza) pełnią funkcję tarlisk, a następnie miejsc podchowu ogromnej rzeszy wylęgu, a następnie narybku, które żerują na zooplanktonie selektywnie. Dodatkowym czynnikiem, zależnie od tego czy producenci pierwotni są zdominowani przez fitoplankton lub makrofity, które warto wtedy wziąć pod uwagę będą refugia, którymi mogą być zarówno makrofity jak słaba przezroczystość wody.

Podsumowując, przedstawione mi do oceny osiągnięcie naukowe odpowiada poziomowi rozpraw habilitacyjnych, aczkolwiek wiele kwestii poruszonych przez Habilitanta pozostaje wciąż do wyjaśnienia.

Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych i aktywności naukowej Kandydata

Dr P. Napiórkowski jest specjalistą w zakresie ekologii zooplanktonu. Swoimi badaniami, co stosunkowo rzadko się zdarza, obejmuje dwie grupy tej formacji, zarówno wrotki jak skorupiaki. W tajniki taksonomii i ekologii planktonu wprowadzali go znakomici, znani na świecie, specjaliści (m.in. dr L. Błędzki i prof. dr hab. Jolanta Ejsmont-Karabin). Swoją wiedzę zgłębiał też na kilku stażach, w tym dwu zagranicznych (w Rijkswaterstaad Middelburg w Holandii i na Uniwersytecie w Oldenburgu w Niemczech). Uczestniczył

ponadto w paru kursach i szkoleniach, m.in. w Ogólnopolskich Warsztatach Zooplanktonowych w Mikołajkach i Zatomiu.

Dorobek publikacyjny Kandydata liczy łącznie 27 publikacji, z których 12 ukazało się w czasopiśmie indeksowanych *JCI*. Łączna wartość *IF* tych prac wynosi 17,8, a liczba punktów MNiSW 283, czyli ponownie wprawdzie w dolnych, ale wciąż akceptowalnych zakresach.

Dorobek pod względem merytorycznym nie jest spójny, gdyż połowa publikacji dotyczy zagadnień z zakresu limnologii, a druga połowa z zakresu anatomii, embriologii i rozrodu pajaków. Nie potrafię ocenić, na ile publikacje z tej drugiej grupy mogą stanowić przyczynek do wzbogacenia wiedzy z zakresu arachnologii, gdyż nie czuję się w tej dziedzinie kompetentny.

Ryc. 1. Wykaz liczby publikacji i cytowań dr P. Napiórkowskiego za lata 2006-2018. Wg bazy *WoS Core Collection*, stan w dniu 30 marca 2018 r. http://apps.webofknowledge.com/CitationReport.do?product=WOS&search_mode=CitationReport&SID=D6a5AScqZahnW6M19Ip&page=1&cr_pqid=6&viewType=summary&colName=WOS

Publikacje dotyczące zagadnień limnologicznych, zdobyły już pewien rozgłos, jeśli wnioskować o tym na podstawie cytowań (Ryc. 1).

Tylko w jednej publikacji z listy JCR dr Napiórkowski jest pierwszym autorem, w pozostałych Jego nazwisko figuruje na drugim lub trzecim miejscu. Udział Kandydata w wykonaniu tych prac wynosił od 10 do 45% (średnia: 24%). To zbyt mało, by uznać rolę Kandydata w powstaniu tych publikacji za znaczącą.

Na dorobek Kandydata składa się dodatkowo 15 innych prac, głównie w postaci materiałów konferencyjnych, bądź publikacji (także o charakterze popularno-naukowym) w czasopiśmie o zasięgu krajowym, rzadziej międzynarodowym. Dają one łącznie 60 punktów MNiSW. Sześć z tych prac ukazało się w języku polskim, pozostałe w angielskim. Kandydat jest pierwszym autorem 6 wzmiankowanych publikacji.

Łączna liczba punktów MNiSW za dorobek publikacyjny (z listy A i B; MNiSW) wynosi 343. Indeks h równy 5 jest oparty o 6 publikacji z zakresu limnologii (w tym także wchodzące w skład osiągnięcia) i 2 z zakresu arachnologii. Rola Kandydata jako pierwszego autora w kształtowaniu indeksu h zaznaczyła się tylko w dwu publikacjach – na Ryc. 2 są to pozycje nr sześć i siedem. Tak więc relatywnie dobra wartość wskaźnika h w analizowanym przypadku wydaje się być efektem nie tyle wysiłku włożonego przez samego Habilitanta, co współpracowników Ocenianego.

	2014	2015	2016	2017	2018	Total	Average Citations per Year
	5	8	13	27	3	66	5.08
1. Influence of the Wloclawek Reservoir on hydrochemistry and plankton of a large, lowland river (the Lower Vistula River, Poland) By: Kentzer, Andrzej; Dembowska, Ewa; Gizinski, Andrzej; et al. ECOLOGICAL ENGINEERING Volume: 36 Issue: 12 Pages: 1747-1753 Published: DEC 2010	3	4	2	4	0	18	2.00
2. Planktonic indices in the evaluation of the ecological status and the trophic state of the longest lake in Poland By: Dembowska, Ewa A.; Napiorkowski, Pawel; Mieszczyński, Tomasz; et al. ECOLOGICAL INDICATORS Volume: 56 Pages: 15-22 Published: SEP 2015	0	0	1	4	1	6	1.50
3. A case study of the planktonic communities in two hydrologically different oxbow lakes, Vistula River, Central Poland By: Dembowska, Ewa A.; Napiorkowski, Pawel JOURNAL OF LIMNOLOGY Volume: 74 Issue: 2 Pages: 346-357 Published: 2015	0	0	0	5	1	6	1.50
4. The Central Nervous System of Heterosymbiotic Individuals of the Spider Tegenaria atrica By: Napiorkowska, Teresa; Templin, Julita; Napiorkowski, Pawel FOLIA BIOLOGICA-KRAKOW Volume: 61 Issue: 3-4 Pages: 283-289 Published: 2013	0	1	3	2	0	6	1.00
5. Morphological and anatomical changes related to leg anomalies in Tegenaria atrica By: Napiorkowska, Teresa; Napiorkowski, Pawel; Templin, Julita ZOO MORPHOLOGY Volume: 134 Issue: 2 Pages: 237-245 Published: JUN 2015	0	0	3	2	0	5	1.25
6. The Impact of Catastrophic Flooding on Zooplankton By: Napiorkowski, Pawel; Napiorkowska, Teresa POLISH JOURNAL OF ENVIRONMENTAL STUDIES Volume: 23 Issue: 2 Pages: 409-417 Published: 2014	0	2	1	2	0	5	1.00
7. The diversity and longitudinal changes of zooplankton in the lower course of a large, regulated European river (the lower Vistula River, Poland) By: Napiorkowski, Pawel; Napiorkowska, Teresa BIOLOGIA Volume: 68 Issue: 6 Pages: 1163-1171 Published: DEC 2013	0	1	2	2	0	5	0.83
8. Trace metals in tripton, zooplankton, zoobenthos, reeds and sediments of selected lakes in north-central Poland By: Zauke, GP; Bohlke, J; Zytkowicz, R; et al.	1	0	1	1	0	5	0.24

Ryc. 2. Liczba cytowań i indeks h wg WoS, data wglądu: 5 kwiecień 2018 (http://apps.webofknowledge.com/CitationReport.do?product=WOS&search_mode=CitationReport&SID=C1LbIvAFiI6iBpEMkd2&page=1&cr_pqid=1&viewType=summary&colName=WOS)

Jest to niepokojący sygnał, biorąc pod uwagę fakt, że Kandydat zamierza wstąpić na drogę samodzielnego pracownika naukowego, którego rolą jest m.in. przewodniczenie zespołom badawczym, dokonywanie syntez, rozpowszechnianie wiedzy i kształcenie nowych pokoleń

naukowców. Habilitant udowadnia jednak ostatnimi publikacjami, które wchodzą w skład osiągnięcia, że stopniowo dojrzewa do roli lidera.

Kandydat ma skromne doświadczenie w zakresie międzynarodowej współpracy naukowej. Był członkiem polskiego zespołu, który w latach 1990- tych razem z pracownikami Carl von Ossietzky Universitat prowadził nad metalami ciężkimi w zbiornikach wodnych w Polsce i w Niemczech. W znacznie większym zakresie realizował współpracę międzynarodową w związku z doskonaleniem warsztatu dydaktycznego, o czym szerzej piszę poniżej.

Dr Napiórkowski jako specjalista jest już rozpoznawalny poza granicami kraju, o czym świadczy zwracanie się do Niego przez różne gremia o wykonanie opinii. Dotychczas wykonał recenzje 7 artykułów złożonych do druku w 5 czasopismach o zasięgu międzynarodowym i 4 projekty dla Polish-Norwegian Research Fundation.

Nie miał sukcesów na polu pozyskiwania środków zewnętrznych na badania. Był natomiast kierownikiem kilku projektów uczelnianych i wykonawcą w projektach NCN (KBN). Uczestniczył też w wykonaniu 11 opinii/opracowań/ekspertyz dla różnych zlecniodawców.

Podsumowując, tę część osiągnięć dr P. Napiórkowskiego, wprowadzie z pewnymi zastrzeżeniami, ze względu na niską liczbę samodzielnych publikacji z listy A oraz na brak indywidualnych grantów, to jednak oceniam jako wystarczającą na etapie ubiegania się o habilitację.

Ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej

Dr P. Napiórkowski jest doświadczonym dydaktykiem. Odbył szereg szkoleń, m.in. w ramach programu TEMPUS i konferencji programowych Uniwersytetu Bałtyckiego, które pomogły mu sprostać niełatwym zadaniom stawianym przed pracownikami dydaktycznymi Uczelni. Wśród prowadzonych przez Niego przedmiotów na specjalną uwagę zasługują zajęcia autorskie prowadzone we współpracy z *Uniwersytetem Bałtyckim*, koordynowanym przez Uniwersytet w Uppsali. Przynajmniej w pierwszych latach zajęcia takie wymagają dużego zaangażowania, o czym wiem z własnego doświadczenia. Prowadzi też zajęcia terenowe, pracownie specjalizacyjne, dyplomowe i magisterskie.

Dr Napiórkowski był opiekunem bardzo licznych, bo aż niemal 50 prac magisterskich wykonywanych w Zakładzie Hydrobiologii UMK w Toruniu. W latach 1996–2015 sprawował opiekę na Sekcją Hydrobiologiczną Studenckiego Koła Naukowego Biologów na UMK w Toruniu, pomagając organizować obozy naukowe. Wyniki prowadzonych tam prac były następnie prezentowane na Zjazdach Hydrobiologów Polskich.

Działalność popularyzatorska Kandydata polegała na organizacji zajęć wakacyjnych dla młodzieży szkół podstawowych i średnich, a także w ramach Toruńskiego Festiwalu Nauki i Sztuki, Nocy Biologów i Dnia Otwartego na UMK. Był członkiem Komitetu Okręgowej Olimpiady Ekologicznej w Toruniu (2004). Wygłosił szereg referatów popularno-naukowych. Brał czynny udział w kilku konferencjach nt rozwoju zrównoważonego.

W latach 2010–2015 był doradcą naukowym Rady Nadzorczej Fundacji Pracownia Zrównoważonego Rozwoju w Toruniu. Jest autorem kilku artykułu popularno-naukowych

dotyczących harmonizacji polskiego prawa ochrony środowiska ze standardami Unii Europejskiej.

Dr P. Napiórkowski był współorganizatorem dwu krajowych konferencji naukowych. W latach 2008-2010 pełnił funkcję redaktora technicznego czasopisma Limnological Papers. Reprezentował pracowników nauki w Radzie Instytutu Ekologii i Ochrony Środowiska, a także w Radzie Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMK (2002-2006). Był pełnomocnikiem Dziekana Wydziału BiNoZ ds. oceny parametrycznej Wydziału (2003-2005) oraz elektorem podczas wyborów JM Rektora UMK w 1999 roku. Jest sekretarzem Toruńskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego oraz członkiem SIL.

Za swoją pracę na Uczelni dr P. Napiórkowski otrzymał dwie nagrody i dwa wyróżnienia nadane przez Rektora UMK w Toruniu.

Podsumowując, wysoko oceniam dokonania dr P. Napiórkowskiego na polu dydaktycznym, popularyzatorskim i organizacyjnym. Na szczególnie uznanie zasługuje Jego rola jako opiekuna koła naukowego i licznych prac dyplomowych, a także udział w ponadprogramowych zajęciach w ramach Uniwersytetu Bałtyckiego

Podsumowanie

Dr Paweł Napiórkowski Podczas swojej niemal 30- letniej pracy zawodowej, dzieląc czas na dydaktykę i naukę, odniósł znaczne sukcesy szczególnie na tym pierwszym polu.

Dorobek naukowy (poza osiągnięciem) zasługuje na mniejsze uznanie, jest jednak akceptowalny na etapie ubiegania się o status samodzielnego pracownika naukowego. Przedstawione przez Kandydata osiągnięcie naukowe, chociaż nie wyczerpuje problemu, to jednak wnosi nowe informacje do wiedzy na temat ekologii zooplanktonu dużych rzek i powiązanych z nimi starorzeczy. Stwierdzam więc, że Kandydat spełnia warunki określone w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym, niezbędne do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego (Dz. U. Nr 65, poz. 595).

Na tej podstawie przedkładam Wysokiej Radzie Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu **wniosek o dopuszczenie dr Pawła Napiórkowskiego do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.**

Gdynia, 11 kwiecień 2018 r.